7/1989 5451 -4-
7/1990 - 5152412

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.013/ 08-1275 29.05.2000

KONU: Sn. Zeki ÜNAL'ın
Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANLIĞINA

İlgi : 16.05.2000 tarih ve 5611 sayılı yazınız.

Karaman Milletvekili Sayın Zeki ÜNAL'a ait soru önergesine verilen yanıt ekte sunulmuştur.

Bilgilerine arz ederim.

Hasan Gemici

Hasan GEMİCİ
Devlet Bakanı

EK :

1- Yanıt (..... sayfa)

KARAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN ZEKİ ÜNAL IN EVLERİNİ TERK EDEN GENÇ KIZLARA VE SOKAK ÇOCUKLARINA İLİŞKİN SORULARINA YÖNELİK OLARAK HAZIRLANAN RAPORDUR.

1983 yılında yürürlüğe giren 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile haklarında ilgili mahkemelerce korunma kararı verilen korunmaya muhtaç çocukların , bakım , yetiştirilme ve topluma kazandırılması Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel müdürlüğüne verilmiştir. Bu çocuklardan 0-12 yaş grubu olanlara çocuk yuvalarında , 13-18 yaş grubunda olanlara ise yetiştirme yurtlarında hizmet verilmektedir. 1999 yılı itibari ile 75 çocuk yuvasında 8000 , 96 yetiştirme yurdunda 10.000 olmak üzere 18.000 çocuk ve genç Genel Müdürlüğümüzün bakım ve korunması altında bulunmaktadır.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu nun (Korunmaya Muhtaç Çocuk) tanımı kapsamında anne veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklar bulunmaktadır.

Korunmaya muhtaç çocukların ihbarında, mahalli mülki amirlikler, sağlık kurum ve kuruluşları, köy muhtarları, genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları görevlidir. Bu çocukların 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununda tanımı yapılan "korunmaya muhtaç çocuk" kapsamında olup olmadığı Sosyal Hizmet Uzmanlarınca sosyal inceleme sonucuna göre belirlenir ve uygun bulunacak bir sosyal hizmet modelinden yararlandırılır.

Çocuklar hakkındaki korunma kararı genel olarak çocuk reşit oluncaya kadar devam etmektedir. Ancak bu karar korunma kararına neden olan şartların ortadan kakması halinde kurum yetkililerinin teklifi üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan önce kaldırılabileceği gibi , reşit olduktan sonra da çocuğun rızası alınmak şartıyla orta öğrenime devam ediyorsa 20, yüksek öğrenime devam ediyorsa 25 yaşına kadar devamı hususunda karar verilmesi mümkün olmaktadır.

Kurum, ülkemizde son yıllarda sayısında hızlı bir artış gözlenen, sokakta yaşayan/çalışan-çalıştırılan çocukları korunmaya muhtaç çocuklar kapsamında değerlendirmektedir. Sayısal boyuttaki bu artış, sorunu ciddi bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Ailenin yoksulluğu, çaresizliği veya ihmal ve istismarı nedeniyle sokakta çalışan / çalışmak zorunda bırakılan çocuklarımızın yanında artık ailesiyle bağlarını tümüyle koparıp, sokakta yaşamaya başlayan çocuklarımız da vardır. Sokakta genellikle marjinal işlerde çalışan/çalıştırılan çocuklarımızla, sokak çocukları arasında çok ince bir çizgi vardır ve sokağın zor koşullarında çalışan çocuklar hızla sokak çocuğu olabilmektedir. Sokaktaki çocuklar suçun kurbanı veya faili, madde bağımlılığı, cinsel, fiziksel, duygusal istismar sorunlarıyla karşı karşıya kalabilmektedir.

Bilindiği üzere, ülkemiz Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye taraf ülkelerdendir. Sözleşmenin 32. maddesine göre, bu sözleşmeyi onaylayan ülkeler, çocukları "ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işe yada eğitimine zarar verecek ya da

7/1990
418

sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı koruma" yükümlülüğü altındadır. Üstelik çocukların çalışmaları, Sözleşmede yer alan çocukların ana babaları tarafından bakılmaları, zorunlu ve ücretsiz temel eğitim, erişilebilir sağlık standardı, sosyal güvenlik, dinlenme ve eğlenme zamanı gibi pek çok haktan yararlanamamalarını getirmektedir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu 1997 Yılında çıkan 572 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'na "Çocuk ve Gençlik Merkezleri " tanımlaması eklenmiştir. Bu merkezler eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan veya sokakta çalışan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır. SHÇEK Genel Müdürlüğü'ne bağlı Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde sokakta yaşayan / çalışan çocuklar ve ailelerine yönelik danışma, eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri verilmektedir.

Çocukların ve Gençlik Merkezleri aracılığı ile çocuklara ve ailelerine rehberlik, eğitim rehabilitasyon hizmetleri verilmektedir. Merkezler aracılığı ile sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar okula başlatılmakta, iş ve meslek edindirme programlarına alınmakta, ailesi yanına döndürülmekte, nüfusa kayıtları olmayanların kayıt işlemleri tamamlanmakta, beslenme ve sağlık sorunları çözümlenmektedir.

1997 Yılında 1 Çocuk ve Gençlik Merkezi aracılığı ile hizmet verilirken, 2000 yılı Mart ayı itibariyle 15 Merkez ile hizmetleri sürdürülmektedir.

Ankara / Ulus Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
Ankara / Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
İzmir / Necdet Alpay Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
İzmir / Çocuk ve Gençlik Merkezi (Yatılı)
İstanbul / Beyoğlu 75.yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
İstanbul / Kadıköy Yel Değirmeni Çocuk ve Gençlik Merkezi (Yatılı)
İstanbul /Umut Çocukları İlk Adım Merkezi (Yatılı)
İstanbul / Fatih Çocuklar Geleceğimizdir Vakfı (Gündüzlü)
Diyarbakır / 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
Şanlıurfa / Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
Ordu / Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
İçel / Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
Antalya / Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
Adana / 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)
Çorum/ Çocuk ve Gençlik Merkezi (Gündüzlü)

hizmete açılmıştır.

1999 yılı sonu itibariyle, 11 Çocuk ve Gençlik Merkezi ile 3414 çocuğa hizmetler ulaştırılmış, 317 çocuk sosyal yardımla, 419 çocuk aile görüşmeleri sonucu ailelerinin yanına döndürülmüş, 231 çocuk okula başlatılmış, 522 çocuğun okul devamlılığı sağlanmış, 7 çocuk korunma altına alınarak, çocuk yuvası ve yetiştirme yurduna alınmış, madde bağımlısı 18 çocuk tedavi amacıyla sağlık kuruluşlarına

havale edilmiş ve 161 çocuk ve genç sokak ortamından uzaklaştırılıp, korumalı bir işe yerleştirilmiştir.

Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde görevli meslek elemanlarınca yapılan "Sokak Çalışmaları " ile çocukların kimlik bilgileri, adresleri, eğitim durumları, çalışma şartları, sokakta olma nedenleri gibi bilgiler alınarak çocukların merkezlere gelmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Sokak çalışmaları sonucunda ulaşılan aileler ile yapılan görüşmelerde sokağın çocuklar açısından tehlikeleri hakkında bilgi verilerek, çocukları çalıştırmalarının suç teşkil ettiği anlatılmaktadır.

Merkezlerde çalışan meslek elemanları tarafından her çocukla ilgili psiko-sosyal, eğitim ve aile durumuna ilişkin kişisel çalışmalar yapılmaktadır. Ekonomik yoksunluk nedeniyle çocuklarını sokakta çalıştıran ailelerin incelemeleri yapılarak ailelere sosyal yardım kapsamında gıda, giysi, kırtasiye, vb. yardımlar yapılmaktadır. Çocuğun psiko-sosyal gelişimi açısından oyun, eğitim ve sosyal aktivitelerin gerekliliği vurgulanmakta, ailelerin çocuklarını merkeze göndermeleri konusunda ikna edilmektedir. Sağlık sorunları olan çocuklara tedavi olanakları sağlanması ve sokağın risklerinden olan, bulaşıcı hastalıklara karşı sağlık taramalarının yaptırılması verilen hizmetler arasındadır.

Tüm bu çabalara karşın sokak çocukları sorunu, toplumsal bir sorundur ve başta aileler olmak üzere topluma ve tüm kurum ve kuruluşlara büyük görevler düşmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü arasında 1994 yılında imzalanan protokole göre çocuk suçu ve suçluluğunun engellenmesi, sayıca azaltılması, evinden kaçan, terk edilen, kendi haline bırakılan yada evi terke zorlanan çocuklar ile sokakta yaşayan ve sokağı mesken edinmiş çocukların yeniden ailelerine döndürülmesi ve topluma yararlı birer birey olarak yaşamlarını sürdürebilmelerine yönelik hedefler ortaya konmuştur.

Bu amaçla semt karakolları ile Küçükleri Koruma Şubelerinde görevli Sosyal Hizmet Uzmanları ve Emniyet mensuplarının koordineli çalışmaları neticesinde bir çok çocuk ve aile yaşadıkları mekanda, sokakta ya da birimimizde mesleki görüşmeler yapılarak izlenmekte ve kontrol altına alınmaktadırlar.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, sorunun çözümlenmesinde temel kuruluştur. Ancak, ailelerin ve toplumun konuyla ilgili bilinçlendirilmelerinde , çocukların her türlü istismara karşı korunmalarına yönelik kamuoyu oluşturulmasında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile basın yayın ve sivil toplum kuruluşlarının koordineli çalışmalarının sorunun çözümlenmesinde önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.